

Posudek na bakalářskou práci Jiřího Blažka „Leo Strauss a americký neokonzervatismus“

Autor si zvolil téma, které je zároveň navýsost aktuální a filosoficky závažné: ve středu jeho práce stojí otázka artikulace filosofické teorie a politické praxe. Lze z učení Leo Strausse vyvodit neokonzervativní recepty pro zahraniční politiku USA? Nebo je teze o tomto logicky nutném vztahu jen pomluvou, kterou se nepřátelé této politiky snaží zostudit její protagonisty či nepřátelé Straussovy filosofie zostudit Strausse? Jak autor ukazuje, „neokon“ sami jsou rozpolceni – jedni se považují za straussiány, jiní ne. Porovnáním některých tezí a (některých donedávna neznámých či marginálních) textů Strausse s neokonzervativní zahraničně-politickou doktrínou dochází autor k umírněnému závěru: na jedné straně není tato doktrína Straussovou, již proto, že Strauss žádnou politickou doktrínu neformuloval; na straně druhé je nesporné, že některé motivy, které nalezneme u Strausse (především kritiku liberalismu, schmittovský důraz na nevyhnutelnost nepřátelství v zahraniční politice, a s ní také na patriotismus a občanskou ctnost heroismu) se skutečně objevují v zahraničně-politických názorech neokonzervativců. Mnozí z nich byli inspirováni Straussem, avšak jen stěží lze tohoto myslitele samého považovat za příslušníka jejich hnutí či toto hnutí vyvozovat z jeho filosofie.

Vedle tohoto hlavního argumentu nalezneme v práci řadu cenných postřehů, především s ohledem na vztah Strausse ke Carlu Schmittovi a německé konzervativní pravici, včetně komentáře k onomu v posledních letech tolik zmiňovanému dopisu Karlu Löwithovi z roku 1933, v němž se Strauss vyznává ze svého pohrdání liberalismem a ideou nezadatelných lidských práv a ze sympatií ke nenacistické krajní pravici. Autor také načrtává Straussovou teorii exoterického a esoterického čtení. Zdá se mi, že pokud se nepřestane zabývat Straussovým vztahem k neokonzervatismu, mohl by právě o tato dvě témata opřít systematictější analýzu, kterou mu nedovolil omezený prostor bakalářské práce.

Co se týče dopisu Löwithovi, bylo by zapotřebí vzít v úvahu dobu, kdy ho psal a skutečnost, kterou autor práce také zdůrazňuje, že „americký Strauss“ – obhájce Platóna a antické politické filosofie – prošel ve čtyřicátých letech podstatnou myšlenkovou proměnou, a

nelze tudíž jeho názory z jeho prvního, evropského období automaticky generalizovat i na období druhé (jakkoliv je to pro liberální kritiky amerického neokonzervatismu lákavé). Filosoficky a politicky heterodoxní, a tedy těžko zařaditelná Straussova poválečná pozice plyne právě z toho, že do velké míry přejal konzervativní odmítnutí novověkého liberalismu (včetně jeho krajně pravicových názvuků), ale posléze přijal za svou druhou vlast USA, onu liberální zemi *par excellence*, kterou začal považovat za jedinou hráz proti sovětskému nebezpečí. Velmi podobným intelektuálně-politickým vývojem prošel jiný ranný komentátor Carla Schmitta a židovsko-německý chicagský profesor Hans-Joachim Morgenthau – také on ve svých studentských letech inklinoval ke krajní pravici, aby se posléze v Americe změnil na obhájce liberálních principů, na nichž je založena. U Strausse je toto napětí řešeno jeho obhajobou klasického (antického) přirozeného práva (*natural right*) někdy v protikladu k přirozeným právům (*natural rights*) americké revoluce, jindy však jako jejich pravého a hlubinného základu, jehož zapomenutí právě vede k liberalismu v pejorativním smyslu. (Jednou z mála překladových chyb Jiřího Blažka je právě smíšení těchto dvou termínů – viz pozn. 155).

Také protiklad esoterického a exoterického čtení (a učení) by byl dobrým východiskem dalšího výzkumu otázky vztahu mezi neokonzervatismem a Straussem. Z jeho slavné knihy věnované tomuto tématu i z jeho diskuse s Kojèvem totiž plyne jasné odlišení filosofa jako hledače moudrosti, která je z definice esoterická, a tudíž nepřístupná nevzdělaným, od ideologa (či veřejného intelektuála), který předkládá těmto nevzdělaným k věření přesvědčivé a politicky motivující popisy skutečnosti. Strauss definoval hledače moudrosti jako skeptika v sokratovském smyslu, neboť filosofické otázky jsou neřešitelné, a proto věčné. Naopak veřejný intelektuál musí navozovat zdání poznání, neboť nevzdělaná masa od něj očekává řešení, nikoliv nekonečné tázání a navíc i z filosofického hlediska jsou tyto jeho „vznešené lži“ nezbytné pro udržení stability v obci. Obzvláště v diskusi Kojèvem se Strauss neskryval svým opovržením k intelektuálům a ani v pozdějších dílech nijak neskryval, že základním problémem jeho „politiky filosofie“ je právě to, jak mají filosofové přežít v tomto světě - tedy že otázka stability je v posledku podřízena otázce zajištění filosofického způsobu života jako

posledního dobra, k němuž je vztažena jeho filosofie a k němuž má být (jakkoliv skrytě či nepřímo) vztažena i obec sama. Z tohoto strausiánského hlediska by pak neokonzervativní doktrína byla nepřijatelná, pokud by se vyhlašovala za jediné správné pojetí světa a zamlžovala či rušila rozdíl mezi esoterickým a exoterickým myšlením o světě (právě toto smíšení vyčítal Strauss Kojènově pojetí politického rozumu). Pokud by tento rozdíl respektovala, pak by kritériem její (ne)přijatelnosti bylo to, do jaké míry její uplatňování přispívá ke stabilitě americké společnosti a k udržování filosofického způsobu života v jejím rámci.

Blažkova práce je skvělým začátkem českého dialogu o těchto otázkách, na němž se, jak doufám, bude podílet i ve svém dalším studiu. Navrhuji ji hodnotit jako *výbornou*.

Pavel Barša